

Seat No. : _____

M.A. Sem.-I
Dec. 2016
Gujarati : MAO0C101
(પ્રશિષ્ટ કૃતિઓ)

Time : 3 Hours

[Max. Marks : 70]

સૂચના (૧) દરેક પ્રશ્નના ગુણ સમાન છે.

(૨) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(૩) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલા અંક તેના કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

૧ પ્રશિષ્ટ સંજ્ઞાનો અર્થ સમજાવી, પ્રશિષ્ટ કૃતિની વિભાવના ચર્ચો.

૧૪

અથવા

પ્રશિષ્ટ કૃતિની વ્યાખ્યા અને લક્ષણો સમજાવો.

૨. ક્ષેત્ર સાહિત્ય સ્વરૂપનાં લક્ષણો જણાવી, 'વસંતવિલાસ' નું ક્ષેત્ર કાવ્ય તરીકે મૂલ્યાંકન કરો.

૧૪

અથવા

નોંધ લખો. (બંને)

(૧) 'વસંતવિલાસ'માં સમાજદર્શન

(૨) 'વસંતવિલાસ'માં અલંકારો.

૩ પ્રશિષ્ટ કૃતિ તરીકે 'સરસ્વતીચંદ્ર' ભાગ-૧ નું મૂલ્યાંકન કરો.

૧૪

અથવા

નોંધ લખો. (બંને)

(૧) 'સરસ્વતીચંદ્ર' ભાગ-૧ માં પાત્ર નિરૂપણ કળા

(૨) 'સરસ્વતીચંદ્ર' ભાગ-૧ માં ભાષાશૈલી

૪ નાટકના લક્ષણોને કેન્દ્રમાં રાખી 'લલિતાદુઃખ દર્શક' નાટકને મુલવો.

૧૪

અથવા

નોંધ લખો. (બંને)

(૧) 'લલિતાદુઃખ દર્શક' માં તપ્તાલાયકી

(૨) 'લલિતાદુઃખ દર્શક' માં સામાજિક - સાંસ્કૃતિક પરિસ્થિતિ

૫. નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો.

૧૪

(૧) પ્રશિષ્ટતાનો પ્રથમ પ્રવર્તક કોને માનવામાં આવે છે ?

(૨) નવ્ય પ્રશિષ્ટતાવાદીઓના બે નામ જણાવો.

(૩) 'વસંતવિલાસ' ફાગુના મંગલાચરણમાં કોની સ્તુતિ કરવામાં આવી છે ?

(૪) 'વસંતવિલાસ' માં આવતાં કોઈ બે ફૂલોનાં નામ.

(૫) 'અભિરામ', 'ચાંપુલા' શબ્દના અર્થ જણાવો.

(૬) 'સરસ્વતીચંદ્ર-૧' નવલકથાના બે મલીન પાત્રોના નામ આપો.

(૭) 'સરસ્વતીચંદ્ર-૧' નવલકથા કયા વર્ષમાં પ્રગટ થઈ હતી ?

(૮) 'સરસ્વતીચંદ્ર-૧' નવલકથાનું પેટાશીર્ષક જણાવો.

(૯) 'લલિતાદુઃખ દર્શક' નાટકમાં કઈ બોલીનો ઉપયોગ થયો છે ?

(૧૦) 'કજોડાતા લગ્નની અવદશી' નો સંવાદ કોની કોની વચ્ચે થાય છે ?

(૧૧) 'લલિતાદુઃખ દર્શક' નાટકનો પ્રયોગ સૌ પ્રથમ ક્યાં અને ક્યારે થયો હતો ?

(૧૨) 'લલિતાદુઃખ દર્શક' નાટક કેટલા અંકો અને પ્રવેશોમાં વહેંચાયેલું છે ?

(૧૩) 'લલિતાદુઃખ દર્શક' નાટકના બે સ્ત્રી પાત્રોના નામ આપો.

(૧૪) સરસ્વતીચંદ્રના માતાપિતાનું નામ જણાવો.

Seat No. : _____

M.A. Sem.-I

Dec. 2016

Gujarati : MAO0C102

(ભારતીય સાહિત્યમીમાંસા)

Time : 3 Hours

[Max. Marks : 70]

સૂચના (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(૨) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલા અંક તેના કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

- ૧ કાવ્યમાં ધ્વનિનું સ્વરૂપ સમજાવી, ધ્વનિના વિવિધ પ્રકારો ઉદાહરણ સહિત સમજાવો. ૧૪
અથવા
કુંતકના વક્રોક્તિવિચારને સમજાવી વક્તાના પ્રકારો અને માર્ગો વિગતે સ્પષ્ટ કરો.
૨. ભરતનું રસસૂત્ર સમજાવી, ભટ્ટ લોલ્લટ અને ભટ્ટ નાયકના મતોની સમીક્ષા કરો. ૧૪
અથવા
અભિનવ ગુપ્તે રજૂ કરેલી રસનિષ્પત્તિની પ્રક્રિયા વિગતે સમજાવો.
૩. નોંધ લખો. (ગમે તે બે) ૧૪
(૧) ધ્વનિકાવ્યના પ્રભેદો (૨) આનંદવર્ધનનો ધ્વનિ સિદ્ધાંત
(૩) દંડીના વક્રોક્તિ વિચાર
૪. નોંધ લખો. (ગમે તે બે) ૧૪
(૧) રસપ્રતીતિનાં વિધો (૨) લોલ્લટનો ઉત્પત્તિ વિચાર
(૩) સાધારણીકરણ
૫. નીચેના પ્રશ્નોના ટુંકમાં જવાબ આપો. ૧૪
(૧) કુંતકના સિદ્ધાંત ગ્રંથનું નામ જણાવો.
(૨) 'ધ્વનિ એજ કાવ્યનો આત્મા છે.' વ્યાખ્યા કોણે આપી છે ?
(૩) વક્રોક્તિની વ્યાખ્યા આપો.
(૪) ભરતમુનિએ ગણાવેલા રસની સંખ્યા જણાવો.
(૫) રીતિના મુખ્ય ત્રણ પ્રકારના નામ આપો.
(૬) ભામહના ગ્રંથનું નામ આપો.
(૭) નાટ્યશાસ્ત્રના લેખકનું નામ આપો.
(૮) સંઘટના વ્યંજક ધ્વનિ કાવ્યના ત્રણ પ્રકારોના નામ આપો.
(૯) સુકુમાર માર્ગના કોઇપણ ત્રણ ગુણો જણાવો.
(૧૦) તાત્પર્ય શક્તિ વડે શેનો બોધ થાય છે ?
(૧૧) અનુમિતિવાદના પ્રણેતાનું નામ આપો.
(૧૨) વ્યંગ્યાર્થના આધારે ધ્વનિકાવ્યના ત્રણ પ્રકારો જણાવો.
(૧૩) અનુભાવના કેટલા પ્રકાર છે ? કોઇપણ બે પ્રકારના નામ આપો.
(૧૪) ભોગવાદના પ્રવર્તકનું નામ આપો.

Seat No. : _____

M.A. Sem.-I

Dec. 2016

Gujarati : MAO0C103

(આધુનિક અને અનુઆધુનિક ગુજરાતી સાહિત્ય)

Time : 3 Hours

[Max. Marks : 70]

સૂચના (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(૨) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલા અંક તેના કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

૧ આધુનિકતાની વિભાવના સમજાવી, તેના લક્ષણો ઉદાહરણ સાથે ચર્ચો.

૧૪

અથવા

નોંધ લખો. (૧) આધુનિકતાનાં પ્રેરક બળો

(૨) આધુનિકતા અને પરંપરા

૨. 'આકાર' નવલકથાનું આધુનિક નવલકથા તરીકે મૂલ્યાંકન કરો.

૧૪

અથવા

'મરી જવાની મજા' એકાંકી સંગ્રહના આધારે લાભશંકર ઠાકરને આધુનિક એકાંકીકાર તરીકે મૂલવો.

૩. અનુઆધુનિકતાની સંજ્ઞા સમજાવી તેનાં લક્ષણોની સાધક-બાધક ચર્ચા કરો.

૧૪

અથવા

અનુઆધુનિક ગુજરાતી વાર્તાની વિશેષતા તપાસો.

૪. અનુઆધુનિકતાનાં લક્ષણોને ધ્યાનમાં રાખીને 'આઠમો રંગ' કૃતિની વિશેષતા જણાવો.

૧૪

અથવા

નોંધ લખો. (૧) 'તખુની વાર્તા' માં કલ્પન અને પુરાકલ્પનનો વિનિયોગ

(૨) તખુનો આંતરસંઘર્ષ

૫ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો.

૯

- (૧) અસ્તિત્વવાદનો પ્રચારક કોણ હતો ?
- (૨) ‘આકાર’ માં હતાશા નિરાશાથી તૂટી ગયેલા માનવીનું ચિત્રણ નથી - સાચું કે ખોટું ?
- (૩) નીચેના પૈકી ‘અધુના’ શબ્દ કઈ ભાષાનો છે ?
- (૧) હિંદી (૨) મરાઠી (૩) ગુજરાતી (૪) અંગ્રેજી
- (૪) નીચેના પૈકી કયા સર્જક આધુનિકતાના પ્રણેતા ગણાય ?
- (૧) સુરેશ જોષી (૨) મકરન્દ દવે (૩) રઘુવીર ચૌધરી (૪) બાલમુકુન્દ દવે
- (૫) ‘મરી જવાની મઝા’ એકાંકી સંગ્રહ ક્યારે પ્રગટ થયો હતો ?
- (૬) ‘તખ્તની વાર્તા’ સંગ્રહમાં ..... વાર્તાઓ છે.
- (૭) ‘આઠમો રંગ’ નવલકથા અમૃતા પ્રીતમના જીવન પર આધારિત છે, સાચું કે ખોટું ?
- (૮) ..... અને .....નો બોધ આધુનિક કથાના કેન્દ્રમાં હોય છે.
- (૯) ‘કાદવ કીચન’ એકાંકી કેવા પ્રકારનું છે ?
- (૧) ટ્રેજેડી (૨) કાલ્પનિક (૩) મેલોડ્રામા (૪) વાસ્તવલક્ષી

(બ) નીચેનાં જોડકાં જોડો.

૫

(૧) ટાઉનહોલમાં સ્વર્ગ નથી	- આઠમો રંગ
(૨) “આકાર” માં જાતિય આવેગો	- ભમરી અને કરેણ
(૩) બે વિશ્વયુદ્ધો	- યશ અને શિખા
(૪) મોર્ડન સેન્સિબિલિટીનો અણસાર	- આધુનિકતાના પોષક
(૫) ગુલાબ બા અને તેજલના સંબંધોનું આલેખન	- યુધિષ્ઠિર અને ઇન્દ્ર

Seat No. : _____

M.A. Sem.-I

Dec. 2016

104 Gujarati

(સાહિત્ય સ્વરૂપ : નિબંધ)

Time : 3 Hours

[Max. Marks : 70]

સૂચના (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(૨) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલા અંક તેના કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

1 'નિબંધ' ની સંજ્ઞા સ્પષ્ટ કરી, એનો સંપ્રત્યય સમજાવો.

14

અથવા

લલિત નિબંધ એટલે શું ? વ્યાખ્યા આપી, એનાં વ્યવર્તક લક્ષણોની સાધક-બાધક ચર્ચા કરો.

2 ગુજરાતીમાં નિબંધનાં સાહિત્ય સ્વરૂપનાં ઉદ્ભવની પીઠિકા જણાવી, આરંભિક નિબંધો વિશે વિવર્ણાત્મક નોંધ તૈયાર કરો.

14

અથવા

નીચેનામાંથી કોઇપણ બે વિશે નોંધ લખો.

(અ) ગાંધીયુગનાં મહત્વના નિબંધકારો

(બ) અનુઆધુનિક યુગનાં તમને ગમતાં ત્રણ નિબંધકારો અને એમનાં નિબંધોની લાક્ષણિકતાઓ.

(ક) આધુનિક યુગના નિબંધકાર : સુરેશ જોષી

(ડ) પ્રવાસ-નિબંધ : સંજ્ઞા અને સ્વરૂપ

3 'નંદ સામવેદી' નિબંધસંગ્રહનું સમગ્રલક્ષી મૂલ્યાંકન કરો.

14

અથવા

'નંદસામવેદી'નાં નિબંધોને આધારે એનાં શીર્ષક વિશે વિવેચનાત્મક નોંધ તૈયાર કરો.

4 'જગરું' ને આધારે શ્રી નટવરસિંહ પરમારની નિબંધકાર તરીકેની વિશેષતાઓ અને મર્યાદાઓ જણાવો.

અથવા

નીચેનામાંથી કોઇપણ બે ટૂંકનોંધ લખો.

(અ) 'જગરું'નાં નિબંધોનો ભાષા-બંધ

(બ) 'જગરું'નાં નિબંધોનો આરંભ-અંત

(ક) 'જગરું'નાં નિબંધોનો વ્યક્તિચિત્રો

(ડ) 'જગરું'નાં નિબંધોનો પરિવેશ

- (1) કોને નિબંધના સાહિત્યસ્વરૂપના પિતા તરીકે ઓળખવામાં આવે છે ?
 (અ) બેકન (બ) જે.બી.પ્રિસ્ટલી (ક) મોન્ટેઇન (ડ) હડસન
- (2) નિબંધમાં કોણ પોતાની જાતને આલેખતું હોવાનું કહેવાયું છે ?
 (અ) હું (બ) તું (ક) અમે (ડ) તમે
- (3) 'મંડળી મળવાથી થતાં લાભ' - નિબંધના સર્જકનું નામ જણાવો.
 (અ) દલપતરામ (બ) નર્મદ (ક) દયારામ (ડ) નરસિંહ મહેતા
- (4) 'ભૂતનિબંધ' ના સર્જકનું નામ આપો.
 (અ) દલપતરામ (બ) નર્મદ (ક) દયારામ (ડ) નરસિંહ મહેતા
- (5) નીચેનામાંથી કયો નિબંધસંગ્રહ કલાપી કૃત છે ?
 (અ) હિમાલયનો પ્રવાસ (બ) ચીનનો પ્રવાસ
 (ક) બ્રહ્મદેશનો પ્રવાસ (ડ) કાશ્મિરનો પ્રવાસ
- (6) નીચેનામાંથી કયો નિબંધ સંગ્રહ શ્રી ભોળાભાઈ પટેલ કૃત નથી ?
 (અ) વિદિશા (બ) દેવોની ઘાટી (ક) અખિલ બ્રહ્માંડમાં (ડ) કાંચનજંઘા
- (7) 'જગરું' નિબંધસંગ્રહનું પ્રકાશનવર્ષ જણાવો.
 (અ) ૨૦૦૬ (બ) ૨૦૦૭ (ક) ૨૦૦૮ (ડ) ૨૦૦૯
- (8) "‘જગરું’ વાંચીને ખુશ થઈ ગયેલો. એક નવી જ દુનિયા ઉઘડતી લાગેલી."-આ વિધાન કયા વિવેચકનું છે ?
 (અ) જયંત પાઠક (બ) જયંત કોઠારી (ક) જયંત ખત્રી (ડ) જયંત ડાંગોદર
- (9) 'જગરું' એટલે શું
 (અ) હોળીનો હુતાશન (બ) ઇલેક્ટ્રીક સગડી (ક) ગેસનો ચૂલો (ડ) દેશી સગડી (તાપણું)
- (10) નીચેનામાંથી કયો ચંદ્રક ચંદ્રકાન્ત શેઠને પ્રાપ્ત થયેલ નથી ?
 (અ) કુમાર ચંદ્રક (બ) રણજિતરામ ચંદ્રક (ક) ન્હાનાલાલ ચંદ્રક (ડ) નર્મદ ચંદ્રક
- (11) 'નંદ સામવેદી'માં કુલ કેટલાં નિબંધો છે ?
 (અ) ૪૫ (બ) ૪૬ (ક) ૪૭ (ડ) ૪૮
- (12) "‘હું’ થી આત્મરાગ, આત્મપ્રસક્તિ, ‘નાર્સિઝમ’ કહેવાની સુવિધા લેખકે જાતે જે પૂરી પાડી છે;"
 - 'નંદસામવેદી' વિશે આ પ્રકારનું વિધાન કોણે કર્યું છે ?
 (અ) રાધેશ્યામ શર્મા (બ) ડૉ. રમણલાલ જોષી (ક) ડૉ. ધીરુભાઈ ઠક્કર (ડ) પ્રા. અનંતરાય રાવળ
- (13) 'નંદસામવેદી' નિબંધ સંગ્રહની કુલ પૃષ્ઠ સંખ્યા જણાવો.
 (અ) ૧૦+૧૫૦=૧૬૦ (બ) ૧૦+૧૬૦=૧૭૦ (ક) ૧૦+૧૪૦=૧૫૦ (ડ) ૧૦+૧૫૫=૧૬૫
- (14) 'નંદ સામવેદી'નાં નિબંધો કયા સામયિકોમાં છપાયેલાં ?
 (અ) 'શબ્દસૃષ્ટિ' અને 'બાળસૃષ્ટિ' (બ) 'પરબ' અને 'તાદર્થ્ય'
 (ક) 'સમાજચેતના' અને 'પરિવેશ' (ક) 'નિરીક્ષક' અને 'સંસ્કૃતિ'

Seat No. : _____

M.A. Sem.-I

Dec. 2016

MAOOC 105 Gujarati

Time : 3 Hours

[Max. Marks : 70]

સૂચના (૧) બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.

(૨) દરેક પ્રશ્નની જમણી બાજુ દર્શાવેલા અંક તેના કુલ ગુણ દર્શાવે છે.

1 (અ) વિવેચનની વિભાવના સ્પષ્ટ કરી તેના પ્રકારોની ચર્ચા કરો.

14

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો.

(1) વિવેચનનું પ્રયોજન

(2) કૃતિલક્ષી વિવેચન અને તુલનાત્મક વિવેચન

2 'કવિતા' વિષયક લેખમાં રજૂ કરેલી રમણભાઈ નીલકંઠની વિભાવના વિગતે ચર્ચો.

14

અથવા

“પ્રાચીન ગુજરાતી સાહિત્યમાં ઊગેલા વિવેચનના અંકુર” વિષયક લેખમાં વિવેચક રમણભાઈએ રજૂ કરેલા વિચારો વિશે નોંધ લખો.

3 ગુજરાતી વિવેચક તરીકે ચ.વિ.પાઠકનું વિવેચન ક્ષેત્રે પ્રદાન વિગતે જણાવો.

14

અથવા

“ટૂંકીવાર્તા” વિશે ચ.વિ.પાઠકે રજૂ કરેલી ચર્ચા ઉદાહરણ સહિત સમજાવો.

4 (અ) ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે એક)

07

(1) નવ્ય વિવેચન

(2) નવ્ય વિવેચન પ્રવૃત્તિના પાયાના સિધ્ધાંતો

(બ) ટૂંકનોંધ લખો. (ગમે તે એક)

07

(1) ગુજરાતી સાહિત્ય સંસ્થાઓનો પરિચય

(2) ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ

- (1) ગુજરાતી સાહિત્યના પ્રથમ વિવેચક ..... ગણાય છે. (નર્મદ, દલપત, નવલરામ)
- (2) “કવિતા એ ઉત્તમ અને સહુથી ધન્ય મનોનો ઉત્તમ અને સહુથી ધન્ય ક્ષણોનો હેવાલ છે.”
આ વિધાન ..... નું છે. (શેલી, કીટ્સ, બાયરન)
- (3) .....એ કાવ્યના દશ્ય અને શ્રાવ્ય એવા બે ભેદ પાડ્યા છે. (વિશ્વનાથ, મમ્મટ, જગન્નાથ)
- (4) રમણભાઈએ કવિતાની રીતિ વિશે ..... નામે લેખ આપ્યો છે. (રીતિ, કવિત્વરીતિ, વૃત્તિ)
- (5) “કવિતા તે મનની શાંતિના સમયમાં સંભારેલો ચિત્તશોભ છે.” આ વ્યાખ્યા ..... ની છે.
(વર્ડઝવર્થ, બેકન, આનંદશંકર)
- (6) ‘કાવ્ય પ્રકાશ’ નામના ગ્રંથના રચયિતા ..... છે. (મમ્મટ, લોલ્લટ, તૌત)
- (7) સંસ્કૃતમાં વાર્તા શબ્દનો સામાન્ય અર્થ ..... થાય છે. (કહેવત, સમાચાર, ટૂંકીવાર્તા)
- (8) ..... રમણભાઈ નીલકંઠનો વિવેચન ગ્રંથ છે. (કવિતા અને સાહિત્ય, શૈલી અને સ્વરૂપ, મનોમુકુર)
- (9) રા.વિ.પાઠકનો જન્મ ..... સાલમાં થયો હતો. (૧૮૬૮, ૧૮૭૮, ૧૮૮૭)
- (10) રા.વિ.પાઠકે ..... નામે વિવેચન ગ્રંથ આપ્યો છે.
(અર્વાચીનકવિતા, અર્વાચીન કાવ્ય સાહિત્યના વહેણો, કથોપકથન)
- (11) ‘જય જય ગરવી ગુજરાત દીપે અરુણું પ્રભાત’ પંક્તિ ..... ના લેખમાં આવે છે.
(રમણભાઈ, રા.વિ.પાઠક, સુરેશ જોષી)
- (12) પરબ ..... સંસ્થાનું સામયિક છે. (સાહિત્ય અકાદમી, સાહિત્ય પરિષદ, અધ્યાપક સંઘ)
- (13) નવ્ય વિવેચનના આગળ પડતા ગણી શકાય તેવા વિવેચક ..... છે. (બેકન, બોડલેર, આઈ.એસીયાદર્સ)
- (14) ગુજરાતની સૌથી મોટી સાહિત્ય સંસ્થા ..... છે.
(ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી, નર્મદ સાહિત્ય સભા, ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ)